

Івашківський А.,

аспірант гуманітарно-педагогічного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
ivashkovskiy73@gmail.com

ORCID iD 0009-0004-4958-0103

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ

Анотація. В статті на основі аналізу наукової і методичної літератури щодо педагогічних умов формування правової культури майбутніх фахівців розкрито сутність поняття «правова культура здобувача вищої освіти», уточнено критерії її сформованості: мотиваційно-ціннісний, пізнавально-когнітивний, діяльнісно-регулятивний. Визначено й обґрунтовано педагогічні умови, які сприятимуть формуванню правової культури майбутніх фахівців аграрної сфери й здійснено перевірку їх ефективності шляхом проведення експерименту серед студентів. Представлено можливості формування правової культури студентів під час вивчення гуманітарних дисциплін «Правовий захист агробізнесу», «Заснування власної справи».

Також в роботі проаналізовано результати застосування визначених педагогічних умов для формування правової культури у майбутніх фахівців, їх вплив на студентів під час навчання. Наведені методи і засоби, які надають змогу мотивувати здобувачів та сприяти формуванню їхньої правової культури, підвищувати рівень правової свідомості, використовувати здобуті знання в повсякденному житті та в своїй майбутній професійній діяльності.

З метою проведення експерименту з формування у майбутніх фахівців правової культури було запропоновано взяти участь в ньому студентам економічних спеціальностей під час вивчення дисципліни «Правовий захист агробізнесу»

Проведений експеримент надав можливість зробити висновок про низький рівень сформованості правової культури у майбутніх фахівців, що полягає у відсутності розуміння того, що таке правова культура, поверхнєве знання своїх прав та обов'язків, неналежне правове виховання, відсутність мотивації для формування та розвитку правової культури, низький рівень застосування правових знань в повсякденному житті, що пов'язано з низьким рівнем отриманих правових знань в школі. Лише незначна кількість студентів виявила розуміння того, що отримані правові знання в університеті, практика їх застосування в своїй майбутній спеціальності, наявність мотивації до формування правової культури надасть можливість стати не тільки якісним фахівцем, але й в першу чергу свідомим громадянином.

Проведене дослідження зумовлює актуальність і перспективність подальшого вивчення порушеної проблематики.

Ключові слова: культура, право, правова культура, правова культура майбутніх фахівців, правова культура здобувача вищої освіти, правова свідомість, правомірне поведінка, педагогічна проблема, правове виховання.

© Івашківський А., 2025

© Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, 2025

Вступ. Одним із важливих складників процесу формування правової культури майбутніх фахівців аграрного профілю є педагогічні умови, за яких відбуватиметься зазначене формування.

Важливим завданням є формування особистості, яка братиме участь у розвитку та вдосконаленні громадянського суспільства. Проте, як показує практика, студенти закладів вищої освіти не завжди замислюються над своєю пове-

дінкою, вчинками в межах правового поля, що проявляється в зневажливому ставленні до громадської оцінки своїх дій. Відсутність знань правових норм, що в свою чергу впливає на незнання правових наслідків своєї поведінки, веде до негативних явищ, а саме нездатності інтегруватися в соціальне середовище, а також в соціально-економічні відносини в своїй діяльності.

Особливого значення набуває проблема створення та практичне застосування педаго-

гічних умов, за яких у майбутніх фахівців формувався б права культура.

Актуальними проблемами формування правової культури є створення необхідної мотивації у студентів щодо пізнавальної діяльності, ціннісного ставлення до правових норм з врахуванням сучасних суспільних реалій і використанням інноваційних форм та активних методів навчання, адаптація змісту навчальних дисциплін для позитивного ставлення майбутніх фахівців до правових знань.

Окрім вказаної проблематики, проблемними питаннями є підвищення рівня правової свідомості молодого фахівця з початку навчання, науковий пошук оптимальних методів і форм формування правової культури студента, забезпечення соціально-активної участі молодих фахівців у правовому розвитку суспільства; активна робота кураторів зі студентами з формування правової культури; аналіз елементів правової культури викладачами гуманітарних дисциплін; використання позааудиторних заходів для формування правової культури студентів, проведення круглих столів.

Створення педагогічних умов формування правової культури передбачає не тільки проведення роботи щодо знання законодавства, але в першу чергу мотивацію до пізнавальної діяльності, адаптацію змісту навчальних дисциплін до позитивного ставлення майбутніх фахівців до правових знань, роботу зі студентами щодо формування правової культури, що полягає в проведенні різноманітних заходів з питань формування правових знань, позитивного ставлення до правових норм, практичні аспекти використання правових норм в повсякденному житті. З огляду на це, завданням закладів вищої освіти, у тому числі й аграрної, є формування у студентів правосвідомості й правового мислення, прищеплення основ правомірної поведінки загалом і особливо у сфері власної професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблему формування правової культури, правосвідомості та правової відповідальності досліджували філософи (Ю. Дмитрієнко, О. Костенко, І. Староверова, О. Титаренко, В. Чефранов та ін.), культурологи (С. Левікова, В. Луков, О. Омельченко, Л. Шкляр та ін.), політологи (І. Ковалева, О. Кульчицька та ін.), соціологи (О. Жигулін, Ю. Зубок, В. Савин та ін.), правознавці (О. Дьоміна, А. Молчанов, Є. Назаренко, Р. Ромашов, В. Сальников та ін.), психологи (Д. Бойко, С. Єрмолаєва, О. Качур, О. Колосова, О. Нікітіна, Л. Ніколаєва та ін.), педагоги (Н. Алексеєв, В. Бабкін, В. Головченко, В.

Котюк, М. Орзих, М. Подберезський, О. Скакун, С. Сливка, С. Станик, Л. Твердохліб та ін.).

З огляду невинного руху України на шляху європейської інтеграції доцільно врахувати також європейські підходи до формування правової культури. Вони передбачають, насамперед, спрямованість на правову освіту і виховання молоді, поєднання європейської правової традиції із сучасним баченням правової культури, підвищення правової свідомості особистості та її правової активності.

Мета статті. Розкрити сутність педагогічних умов формування правової культури майбутніх фахівців аграрної сфери в закладах вищої освіти та здійснити їх перевірку експериментальним шляхом через реалізацію педагогічного потенціалу гуманітарних дисциплін та позааудиторної діяльності.

Основні завдання дослідження охоплювали, зокрема: обґрунтування комплексу педагогічних умов, які сприяють формуванню правової культури майбутніх фахівців аграрної сфери, визначення критеріїв сформованості цього феномена, розробити рекомендації щодо запровадження обґрунтованих педагогічних умов у освітній процес підготовки майбутніх аграріїв у закладах вищої освіти.

Нами було використано загальнонаукові методи: аналіз, синтез, порівняння й узагальнення для з'ясування педагогічних умов формування правової культури; конкретно-наукові: вивчення наукових джерел для визначення ступеня розробленості проблеми дослідження для порівняння різноманітних поглядів на проблему, яка досліджується. У своєму дослідженні спирались також на системно-діяльнісний підхід, що дозволяє побачити правову культуру як результат інтеграції знань, цінностей і поведінкових практик студента у їх цілісному, синергетичному поєднанні. Процес формування правової культури, базований на основі системно-діяльнісного підходу, передбачає активну і свідому діяльність студентів щодо саморозвитку в аспекті набуття правових знань, досвіду їх використання на практиці, усвідомлення їх важливості для майбутньої професійної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У статті 1 Закону України «Про культуру» культура визначається як сукупність матеріального і духовного надбання певної людської спільноти (етносу, нації), нагромадженого, закріпленого та збагаченого протягом тривалого періоду, що передається від покоління до покоління, включає всі види мистецтва, культурну спадщину, культурні цінності, науку, освіту й відображає

рівень розвитку цієї спільноти (Верховна Рада України, 2011).

Важливою складовою у формуванні майбутнього фахівця є професійна цінність. Професійні цінності лежать в основі ґрунтовного підходу до професійної підготовки фахівців з будь-якої професії. Визначено критерії сформованості професійних цінностей майбутнього фахівця: адаптивність фахівця у професійній діяльності не лише у суто професійному, а й суспільному та загальнолюдському аспекті; відповідності професійної освіти запитам галузі і педагогічній парадигмі; задоволення власними професійними позиціями; мотивація розвитку професійних цінностей; завершеність кожного етапу формування професійних цінностей у системі неперервної освіти; можливість переходу на наступний етап; обізнаність фахівця щодо професійних цінностей відповідно до професійних функцій; осмислення фахівцем професійних цінностей; спрямованість фахівця на результативність у формуванні професійних цінностей; інтегрованість усіх аспектів професійних цінностей фахівця; позитивне емоційне ставлення до аксіологічної складової професійної діяльності; готовність до використання сформованих професійних цінностей у професійній діяльності (Бурковська, 2011).

Багато вчених в своїх дослідженнях визнають, що правову культуру, правову поведінку необхідно розвивати з метою формування правової компетентності особистості. У цьому контексті компетентність є необхідною якістю фахівця, яка дозволяє йому систематично застосовувати знання, вміння та навички, успішно вирішуючи проблеми, суперечності та завдання в особистісному, професійному та соціальному контексті (Tejedor, G., 2018).

З метою формування та розвитку правової культури у майбутніх фахівців необхідно створювати відповідні педагогічні умови.

У педагогічних дослідженнях існують різні точки зору на тлумачення педагогічних умов. Структурний поняттєво-термінологічний аналіз дає змогу виокремити низку понять-складників цього терміну: «умова» (родове поняття), «педагогічна умова» (видове поняття до попереднього), «педагогічна умова» як родове поняття для поняття «педагогічна умова розвитку правової культури педагогічних працівників». Розглянемо їх сутність у викладеній послідовності (Радкевич, 2020).

Сутність поняття «умова» в довідковій літературі тлумачиться по-різному. Філософський енциклопедичний словник так характеризує

це поняття: «Умова — філософська категорія, в якій відображаються універсальні відношення речі до тих факторів, завдяки яким вона виникає та існує» (Лузан, 2016). Зауважимо, що тут умови не ототожнюються з чинниками, натомість вказується на їх первинність, на факт виникнення умов (та, власне, і їх існування) за рахунок факторів. У свою чергу, тлумачний словник сучасної української мови конкретизує поняття «умова» як необхідну обставину, що уможливує здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2009), як чинник, рушійна сила будь-якого процесу, явища (Великий тлумачний словник сучасної української мови, 2009).

Враховуючи наведені визначення, під педагогічною умовою розуміємо обставину, яка сприяє ефективному формуванню та розвитку педагогічного процесу як явища, процесу, об'єкта. Зазначені складові надають змогу сформулювати педагогічні умови розвитку правової культури майбутніх фахівців аграрного профілю, що зумовлюють цілеспрямований розвиток правових знань, правової свідомості та правових цінностей та сприяють забезпеченню правомірної поведінки суб'єктів освітнього процесу.

На основі аналізу праць вітчизняних науковців Р. Сербина, С. Третяка, О. Ганзенка, які уточнювали поняття «правова культура здобувача вищої освіти», можна виокремити в структурі правової культури студента наступні критерії: мотиваційно-ціннісний, пізнавально-когнітивний, діяльнісно-регулятивний.

Показниками сформованості кожного критерію обрано: мотиваційно-ціннісного — сформованість морально-правових почуттів і моральних установок; орієнтація на морально-правові цінності: громадянський обов'язок, честь, патріотизм, громадянська відповідальність, самостійність, дисциплінованість, законотручність, доброзичливість, справедливість тощо; соціальна значимість і позитивна мотивація морально-правовій діяльності, а також потреба в ній; пізнавально-когнітивного — інформованість, знання правових понять і норм моральності і права, що набувається з першого курсу в ході вивчення гуманітарних дисциплін, на кураторських годинах на морально-правові теми, в процесі участі в правовій діяльності, тощо); діяльнісно-регулятивного — прояв соціально-правової активності, володіння навичками і вміннями адекватного застосування правових норм в життєвих ситуаціях і відстоювання своїх законних прав

та інтересів; готовність студентів до захисту прав інших людей; здійснення морально-правових вчинків, регулювання своєї соціальної поведінки), правова компетентність студентів. Відповідно до визначених критеріїв виділені рівні сформованості правової культури: високий, середній та низький (Підлісний, 2020).

Вимірювання показників сформованості зазначених критеріїв здійснювалось шляхом анкетування, опитування, спостереження за поведінковими проявами. Для діагностики використовувались апробовані методики, такі як методика діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса, методика В. Смекала і М. Кучера. При цьому оцінювали динаміку зрушень між визначеними рівнями сформованості правової культури, яку розглядали як позитивну у випадку висхідного руху, тобто збільшення кількості студентів на високому і середньому рівнях з відповідним зменшенням на низькому.

Варто зазначити, що важливою складовою для роботи із студентами щодо формування їхньої правової культури є застосування педагогічних технологій. Педагогічні технології — один з напрямів педагогічної науки, покликаний забезпечити досягнення запланованих завдань, підвищувати ефективність педагогічної взаємодії, гарантувати високий рівень результатів.

Серед сучасних педагогічних технологій дослідники виокремлюють такі різновиди: проблемного навчання; ігрові; диференційовані; інформаційні; особистісно зорієнтованого навчання; розвивального навчання; колективного способу навчання; розвитку критичного мислення; програмного навчання; інтерактивного навчання; модульного навчання; колективного творчого виховання; дистанційного навчання тощо (Єжокіна, 2019).

З метою проведення експерименту з формування у майбутніх фахівців правової культури було запропоновано взяти участь в ньому студентам економічних спеціальностей під час вивчення дисципліни «Правовий захист агробізнесу». Вибрано групу студентів (57 осіб), оскільки предмет «Правовий захист агробізнесу» викладається на першому курсі, що надасть змогу дослідити уявлення щодо правової культури студентів з початку їхнього навчання в університеті.

У ході проведення експерименту студентам було запропоновано надати своє визначення «правова культура», зазначити їхнє знання щодо своїх прав та обов'язків як громадянина держави, визначити наявність мотивації щодо

формування та розвитку правової культури, бажання отримувати нові правові знання, які можливо використовувати в своїй подальшій діяльності, застосування правових знань в повсякденному житті та в своїй майбутній професії зокрема.

Проведений експеримент надав можливість зробити висновок про низький рівень сформованості правової культури у майбутніх фахівців, що полягає у відсутності розуміння того, що таке правова культура, поверхнєве знання своїх прав та обов'язків, неналежне правове виховання, відсутність мотивації для формування та розвитку правової культури, низький рівень застосування правових знань в повсякденному житті, що пов'язано з низьким рівнем отриманих правових знань в школі. Лише незначна кількість студентів виявила розуміння того, що отримані правові знання в університеті, практика їх застосування в своїй майбутній спеціальності, наявність мотивації до формування правової культури надасть можливість стати не тільки якісним фахівцем, але й в першу чергу свідомим громадянином.

За результатами експерименту виявилось, що 65 % студентів мають низький рівень сформованості правової культури, і тільки у 35 % студентів було визначено середній і високий рівні сформованості правової культури з мотивацією до її формування.

З урахуванням отриманих результатів запропоновано створити педагогічні умови, які спрямовані на формування правової культури. Основним напрямом є впровадження системи знань про сутність правової культури, особистісно-професійні цінності, формування у студентів мотивації для отримання правових знань та використання їх як у своїй професійній діяльності, так і в повсякденному житті. Окрім визначених напрямів, також необхідними аспектами для майбутніх фахівців є підтримання правопорядку, законслухняності та саморозвитку для формування правової культури. Вказані напрями доцільно формувати, зокрема, шляхом проведення «круглих столів».

Ще однією педагогічною умовою є оновлення змісту гуманітарних дисциплін, які викладаються для студентів першого та другого року навчання («Правовий захист агробізнесу», «Конституційне право України», «Заснування власної справи»). Особливу увагу варто звернути на стимулювання самонавчання майбутніх фахівців шляхом подальшого використання отриманих знань, а саме: проектування проблемних ситуацій та шляхи їх вирішення, проведення «мозкових штурмів», підготовка допо-

відей. У молоді має формуватися зацікавленість в отриманні нових правових знань, вміння їх використовувати в різних життєвих ситуаціях, а також в своїй майбутній спеціальності.

Окрім зазначених педагогічних умов, ще однією умовою є створення освітнього середовища, в якому майбутній фахівець буде включений в різні форми і види правової діяльності. Цей етап передбачає стимулювання бажання студента до формування правової культури шляхом вибору поведінки в різних життєвих ситуаціях. Також основоположною на даному етапі є допомога майбутньому фахівцю щодо сприйняття правових цінностей та їх дотримання в повсякденному житті.

Реалії сьогодення актуалізують потребу цілеспрямованого формування, стимулювання, позитивного соціального розвитку правової культури всіх без винятку громадян, особливо студентської молоді. Саме в цей віковий період іде активний процес становлення соціальної зрілості, визначаються ціннісні орієнтації особистості, вибір сенсу життя, формуються ідеали та прагнення до самоідентифікації, самодетермінації. Також цьому віковому періоду притаманні й такі вікові особливості, як індивідуалізм, відкритість негативним впливам, вузький практицизм (Зубчевська, 2019).

Висновки та перспективи. Формування правової культури майбутніх фахівців перебуває в залежності від правової культури самого науково-педагогічного працівника, який повинен мати правову компетентність, а також розроблений комплекс педагогічних умов, що сприятиме ефективному формуванню правової культури.

У результаті вивчення й аналізу наукової і методичної літератури з питань дослідження педагогічних умов формування правової культури майбутнього фахівця аграрної сфери розкрито сутність «правова культура здобувача вищої освіти», критерії її сформованості: мотиваційно-ціннісний, пізнавально-когнітивний, діяльнісно-регулятивний. Визначено й обґрунтовано педагогічні умови, які сприяють формуванню правової культури майбутніх фахівців аграрної сфери й здійснено їх перевірку шляхом проведення експерименту серед студентів. Застосовано педагогічні умови формування правової культури студентів під час вивчення ними гуманітарних дисциплін «Правовий захист агробізнесу», «Заснування власної справи».

Проведене дослідження не розкриває повністю висвітлену проблему, однак враховує основні умови, які варто використовувати в процесі навчання студентів для підвищення їхнього рівня правової свідомості та правової культури. Перспективним напрямом подальших досліджень може бути вивчення педагогічних технологій і засобів, які доцільно використовувати у процесі формування правової культури майбутніх фахівців. Перспективними напрямками майбутніх досліджень можуть бути такі: вивчення педагогічних технологій і засобів, які доцільно використовувати у процесі формування правової культури майбутніх фахівців; розробка методики реалізації визначених педагогічних умов формування правової культури; вивчення результатів досліджень зарубіжних науковців із цієї проблеми.

ДЖЕРЕЛА

1. Бурковська З.Є. Педагогічні умови формування професійних цінностей майбутніх фахівців аграрного профілю. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2011. №5. С. 35-40.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь : ВТФ — Перун, 2009. 1736 с. С. 1506.
3. Ежокіна Ю. Основні детермінанти формування правової культури майбутніх кваліфікованих моряків. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*. 2019. Вип. 1 (18). С. 47-53. doi: 10.32835/2223-5752.2019.18.47-53. С. 47-53.
4. Зубчевська С. В. Правова культура як запорука формування правової відповідальності молоді. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. Вип. № 67, Т. 1. С. 36. doi: 10.32840/1992-5786.2019.67-1.7. С. 36
5. Лузан П. Г., Сопівник І. В., Виговська С. В. Методологія та організація науково педагогічних досліджень: підручник. Київ: ЦП «Компринт», 2016. С. 482.
6. Підлісний Є. Реалізація педагогічних умов формування правової культури студентів в закладах вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи. Збірник наукових праць*. Вип. 1 (3), ч.1, 2020. С. 122.
7. Про культуру : Закон України від 14.13.2010 р. №2778 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2778-17> (дата звернення: 02.06.2025).

8. Радкевич О. Розвиток правової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти: теорія і практика: монографія / Олександр Петрович Радкевич. — Київ: 2020. С. 199-200.
9. Tejedor, G., Segalas, J., & Rosas-Casals, M. (2018). Transdisciplinarity in higher education for sustainability: How discourses are approached in engineering education. *Journal of Cleaner Production*, 175, 29-37. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.11.085>

REFERENCES

1. Burkovska, Z. Ie. (2011) Pedahohichni umovy formuvannya profesiinykh tsinnosti maibutnikh fakhivtsiv ahrarnoho profilu [The pedagogical conditions for shaping the professional values of future agricultural specialists]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky*, 5, pp. 35-40 [in Ukrainian].
2. Busel V. T. (2009) Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of modern Ukrainian language]. VTF — Perun, 2009. — 1736 c. S. 1506 [in Ukrainian].
3. Yezhokina Yu. (2019) Osnovni determinaty formuvannya pravovoi kultury maibutnikh kvalifikovanykh moriakiv [Key determinants of the formation of legal culture among future qualified seafarers]. *Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika*, 1(18), pp. 47-53 <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2019.18.47-53> [in Ukrainian].
4. Zubchevska S. V. (2019). Pravova kultura yak zaporuka formuvannya pravovoi vidpovidalnosti molodi [Legal culture as a guarantee of the formation of legal responsibility among young people]. *Pedahohika formuvannya tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 1(67), p. 36 <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.67-1.7>. [in Ukrainian].
5. Luzan P. H., Sopivnyk I. V., Vyhovska S. V. (2016). Metodolohiia ta orhanizatsiia naukovo pedahohichnykh doslidzhen [Methodology and organisation of scientific and pedagogical research]. 482 p. [in Ukrainian].
6. Pidlisnyi Ye. (2020). Realizatsiia pedahohichnykh umov formuvannya pravovoi kultury studentiv v zakladakh vyshchoi osvity [Implementation of pedagogical conditions for the formation of legal culture among students in higher education institutions]. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly. Zbirnyk naukovykh prats*, 1(3), p. 122 [in Ukrainian].
7. Zakon Ukrainy «Pro kulturu» (2010). [The Law of Ukraine «On Culture»]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17?lang=en#Text> [in Ukrainian].
8. Radkevych O. (2020). Rozvytok pravovoi kultury pedahohichnykh pratsivnykiv zakladiv profesiinoi osvity: teoriia i praktyka [Development of legal culture among teaching staff at vocational education institutions: theory and practice]. *Monography* pp.199–200 [in Ukrainian].
9. Tejedor, G., Segalas, J., & Rosas-Casals, M. (2018). Transdisciplinarity in higher education for sustainability: How discourses are approached in engineering education. *Journal of Cleaner Production*, 175, 29-37. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.11.085> [in English].

Ivashkivskiy A.

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF LEGAL CULTURE OF FUTURE AGRICULTURAL PROFESSIONALS

Abstract. In the article based on an analysis of scientific and methodological literature on the pedagogical conditions for the formation of the legal culture of future specialists, the article reveals the essence of the concept of 'legal culture of higher education seekers' and clarifies the criteria for its formation: motivational and value-based, cognitive and cognitive, activity-based and regulatory. The pedagogical conditions that will contribute to the formation of the legal culture of future specialists in the agricultural sector are identified and substantiated, and their effectiveness is verified through an experiment among students. The possibilities for the formation of students' legal culture while studying the humanities disciplines 'Legal Protection of Agribusiness' and 'Starting Your Own Business' are presented.

The work also analyses the results of applying the identified pedagogical conditions for the formation of legal culture in future specialists and their impact on students during their studies. Methods and means are presented that make it possible to motivate students and contribute to the formation of their legal culture, raise the level of legal awareness, and use the knowledge gained in everyday life and in their future professional activities.

In order to conduct an experiment on the formation of legal culture in future specialists, it was proposed that students of economic specialties take part in it while studying the discipline 'Legal Protection of Agribusiness'.

The experiment made it possible to conclude that future specialists have a low level of legal culture, which consists in a lack of understanding of what legal culture is, superficial knowledge of their rights and obligations, inadequate legal education, a lack of motivation to form and develop a legal culture, and a low level of application of legal knowledge in everyday life, which is associated with the low level of legal knowledge acquired in school. Only

a small number of students demonstrated an understanding that the legal knowledge acquired at university, the practice of applying it in their future profession, and the motivation to develop a legal culture will enable them to become not only high-quality specialists, but also, first and foremost, conscious citizens.

The study conducted confirms the relevance and promise of further research into the issues raised.

Key words: *culture, law, legal culture, legal culture future specialists, legal culture of a higher education student, legal consciousness, lawful behaviour, pedagogical problem, legal education.*

Стаття надійшла до редакції 21.10.2025

Прийнято до друку 06.11.2025

Кубгг.edu.ua